

การวิเคราะห์ระเบียบบรรณานุกรมในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

Analysis of Bibliographic Records in the Integrated Library System

กชพร ศรีพรรณ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

kochaporn.s@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการทำรายการระเบียบบรรณานุกรมและนำผลการวิเคราะห์ระเบียบบรรณานุกรมไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ระเบียบบรรณานุกรมหนังสือ จำนวน 381 ระเบียบ ที่ทำรายการตั้งแต่ปี 2538 – 2560 โดยการสุ่มแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการตรวจสอบระเบียบบรรณานุกรมตามมาตรฐานการทำรายการรูปแบบ MARC21 ซึ่งประยุกต์มาจาก CAT-ASSESS tool ของแชพแมน (Chapman and Massey, 2000) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลวิจัย พบว่า การทำรายการเขตข้อมูลความยาวคงที่ มีความถูกต้องร้อยละ 81.99 และอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 18.01 ในส่วนของรายการเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ มีความถูกต้องร้อยละ 90.42 และอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 9.58 ซึ่งรายการที่ผิดพลาดเกิดจากกระบวนการถ่ายโอนข้อมูลจากระบบห้องสมุดอัตโนมัติเดิมไปยังระบบห้องสมุดอัตโนมัติใหม่ที่มีการออกแบบโครงสร้างของระบบที่แตกต่างกัน ทำให้รายการข้อมูลทางบรรณานุกรมใน Cataloging Module คลาดเคลื่อน รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานบันทึกข้อมูลผิดพลาดและไม่ครบถ้วน จากผลการวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงกระบวนการควบคุมคุณภาพการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศส่งผลให้ผู้ใช้บริการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศได้ถูกต้องและตรงตามความต้องการ

คำสำคัญ: ระเบียบบรรณานุกรม, ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ, MARC21

ABSTRACT

The purpose of this research was to study problem of cataloging and use the results of bibliographic records analysis to improve cataloging quality control process. A sample was selected from 381 bibliographic records that were created from integrated library system during 1995 to 2017, obtained by systematic sampling. The research tool was bibliographic record checking form, adapted from Chapman's CAT-Assess tool. (Chapman and Massey, 2000) The data analyzed by using frequency and percentage. The results were as follows: the percentage of the

accuracy of fixed length field was 81.99 and the inaccuracy was 18.01. The percentage of the accuracy of variable length field was 90.42 and the inaccuracy was 9.58. The inaccuracy happened from migration process from the old library system to the new system with different structures that the result is bibliographic records was incorrect in the catalog module, including staff error recording and incomplete. The research result can use to improve the quality control process of cataloging to increase the efficiency of access to information resources. As a result, users can search information resources accurately and according to their needs.

Keyword: Bibliographic records, The integrated library system, MARC21

บทนำ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่จัดเก็บรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยมีงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ทำหน้าที่จัดหมวดหมู่ จัดระบบ และทำรายการข้อมูลทางบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศให้แก่ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ/สถาบัน/ศูนย์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว และตรงตามความต้องการ สำนักหอสมุดจึงนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการทำรายการระเบียบทรัพยากรสารสนเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 โดยได้รับมอบโปรแกรมสำเร็จรูป Bibliofile System ในรูป CD-ROM จากโครงการ International Development Program of Australian Universities and Colleges (IDP) แต่โปรแกรมดังกล่าวมีข้อจำกัดในการใช้งาน และไม่สามารถพัฒนาระบบเพิ่มเติมได้ จึงนำโปรแกรมสำเร็จรูป Mini-Micro CDS/ISIS on PC ขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) มาใช้ แต่ด้วยจำนวนระเบียบบรรณานุกรมของหนังสือมีเพิ่มมากขึ้น และโปรแกรกดังกล่าวไม่เอื้อต่อการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ในปลายปี พ.ศ.2533 จึงได้ซื้อโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติชื่อ SEA URICA System จากประเทศสิงคโปร์มาทดแทน ซึ่งเป็นระบบที่เป็นมาตรฐานสากลและได้รับการยอมรับจากห้องสมุดหลายแห่งในประเทศไทย และใช้งานมาจนถึงปลายปี พ.ศ.2537 จึงได้เปลี่ยนมาใช้โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติใหม่ที่สามารถรองรับรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นและเป็นระบบที่สมบูรณ์ที่สุดในขณะนั้น ได้แก่ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC ซึ่งมีฟังก์ชันการทำงานที่จำเป็นต่องานห้องสมุด ได้แก่ Administration System สำหรับบริหารจัดการระบบฐานข้อมูล Acquisition Module สำหรับบริหารการจัดซื้อ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ Cataloging Module สำหรับการทำรายการระเบียบทรัพยากรสารสนเทศ Circulation Module สำหรับการยืม-คืน ทรัพยากรสารสนเทศ และ OPAC สำหรับแสดงผลข้อมูลระเบียบบรรณานุกรมและการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ ซึ่งสำนักหอสมุด ได้ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC มาจนถึงปัจจุบัน และมีการปรับเวอร์ชันให้เหมาะกับการใช้งานปัจจุบันเป็น Millennium (สำนักหอสมุด, 2554)

การทำรายการ (Cataloging) เป็นหน้าที่หลักของงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศในการสร้างระเบียบบรรณานุกรม (Bibliographic records) และระเบียบฉบับ (Item records) ใน Cataloging Module เพื่อให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศ ได้อย่างรวดเร็ว และตรงตามความต้องการ โดยใช้เครื่องมือช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศที่เรียกว่าฐานข้อมูลรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(Chiang Mai University Library Online Public Access Catalog: CMUL OPAC) ในการสืบค้นข้อมูลจากรายการ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง คำสำคัญ หรือหัวเรื่อง เป็นต้น

การแสดงผลข้อมูลระเบียบบรรณานุกรมทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพจะต้องมีการทำรายการข้อมูลทางบรรณานุกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว และตรงตามความต้องการ หากมีการทำรายการข้อมูลผิดพลาด เช่น การสะกดคำไม่ถูกต้อง หรือพิมพ์ข้อมูลผิด ทำรายการไม่ครบถ้วนและไม่ถูกต้องตามที่ปรากฏในทรัพยากรสารสนเทศ ฯลฯ จะทำให้ผู้ใช้บริการสืบค้นทรัพยากรได้ช้า ไม่ตรงกับความต้องการ และได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด งานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศจึงคำนึงถึงความถูกต้องของระเบียบบรรณานุกรมเป็นสำคัญซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการในการสืบค้นระเบียบบรรณานุกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางบรรณานุกรมระหว่างห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศจึงมีความประสงค์จะวิเคราะห์ระเบียบบรรณานุกรมในระบบห้องสมุดอัตโนมัติของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงระเบียบบรรณานุกรมในระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ รวมทั้งเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำรายการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

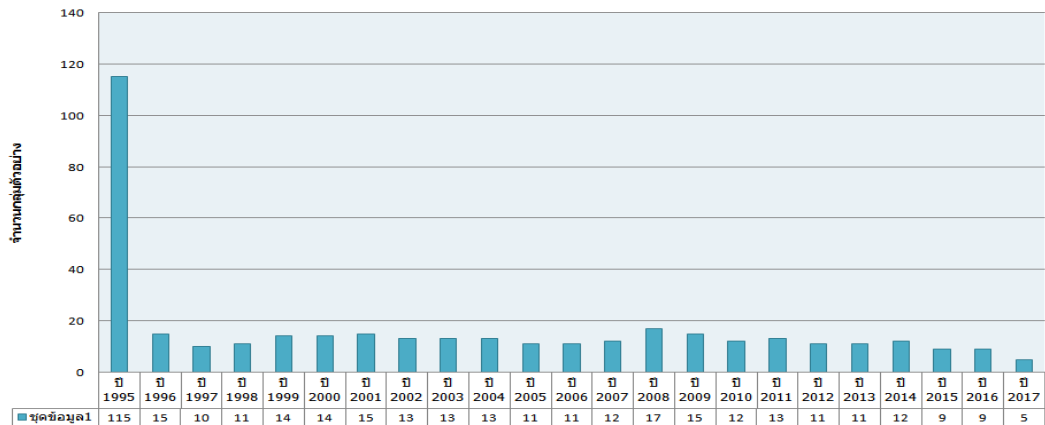
1. เพื่อศึกษาปัญหาการทำรายการระเบียบบรรณานุกรม
2. เพื่อนำผลการวิเคราะห์ระเบียบบรรณานุกรมไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบ

คุณภาพการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากร คือ ระเบียบบรรณานุกรมหนังสือ (Bibliographic Records) ในฐานข้อมูล CMUL OPAC ที่มีการทำรายการตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2538 – 30 กันยายน 2560 จำนวน 495,257 ระเบียบและกลุ่มตัวอย่าง คือ ระเบียบบรรณานุกรม (Bibliographic records) กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยตารางเลขสุ่มของยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน $\pm 0.01\%$ จากประชากรทั้งสิ้น 495,257 ระเบียบ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 381 ระเบียบ โดยการจำแนกกลุ่มตัวอย่างแต่ละปีคิดตามสัดส่วนของประชากรและจับฉลาก

ภาพที่ 1 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างแต่ละปีโดยคิดตามสัดส่วนของประชากร

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการตรวจสอบระเบียบบรรณานุกรมตามมาตรฐานการทำรายการรูปแบบ MARC21 ซึ่งประยุกต์มาจาก CAT-ASSESS tool ของแซพแมน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคุณภาพของรายการ

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รวบรวมระเบียบบรรณานุกรมจากฐานข้อมูล CMUL OPAC โดยแยกตามปีที่สร้างระเบียบ (Date create) ในฐานข้อมูล ตั้งแต่ปี 1995 – 2017

3.2 ตรวจสอบการทำรายการในแต่ละประเด็นที่ศึกษา

3.3 บันทึกข้อมูลที่ผิดพลาดลงในแบบบันทึกการตรวจสอบระเบียบบรรณานุกรม เมื่อพบข้อผิดพลาด 1 แห่ง ให้ 1 คะแนน/แห่ง จากนั้นแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของความผิดพลาดในแต่ละเขตข้อมูลมาตรฐานการทำรายการรูปแบบ MARC21 ในการตรวจสอบระเบียบบรรณานุกรมมี ดังนี้ 1) เขตข้อมูลความยาวคงที่ แจกแจงความถี่ความถูกต้องและความผิดพลาดของการทำรายการต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาและหาค่าร้อยละ 2) เขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ความถูกต้องและความผิดพลาดของการทำรายการในแต่ละเขตข้อมูล 000-7XX โดยแยกเป็นประเภทของความผิดพลาด ดังนี้ การทำรายการ Indicator การทำรายการ Subfield การพิมพ์ตัวสะกดผิด การเว้นระยะ การทำรายการไม่ครบถ้วน และอื่น ๆ

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่และร้อยละ

5. นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์

จากการวิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบการลงรายการตามเขตข้อมูลความยาวคงที่ (Fixed length field) และเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ (Variable length field)

2. ผลรวมของเขตข้อมูลความยาวคงที่ (Fixed length field) และเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ (Variable length field)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนรายการที่ตรวจสอบจำแนกตามเขตข้อมูลความยาวคงที่ (Fixed length field)

เขตข้อมูล	ถูกต้อง/ยอมรับได้	รายการไม่ถูกต้อง														รวม	อัตรา ความ ผิดพลาด
		Indicator		subfield		พิมพ์ผิด		การเว้นระยะ		การทำรายการ		ไม่ได้นำมาลงรายการ					
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
เขตข้อมูลความยาวคงที่																	
LANG	ภาษา	355	93.2	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1.3	21	5.5	23	6.0
SKIP	อักขระที่ไม่ ต้องการ	359	94.2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.3	21	5.5	22	5.8
LOCATION	สถานที่จัดเก็บ	358	94.0	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.5	21	5.5	22	5.8
CAT DATE	วันที่วิเคราะห์ เลขหมู่	196	51.7	-	-	-	-	-	-	-	-	164	42.8	21	5.5	184	48.3
BIB LVL	ระดับ บรรณานุกรม	359	94.2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.3	21	5.5	22	5.8
MAT TYPE	ประเภทของ ระเบียบ	197	51.7	-	-	-	-	-	-	-	-	163	42.8	21	5.5	184	48.3
BCODE3	ผู้สร้างระเบียบ	359	94.2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.8	19	5.0	22	5.8
COUNTRY	สถานที่พิมพ์	357	93.7	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.8	21	5.5	24	6.3
TAG 008	ส่วนข้อมูล	176	46.2	-	-	-	-	-	-	-	-	185	48.6	19	5.0	205	53.9
รวม		2,716	81.99	-	-	-	-	-	-	-	-	527	12.57	227	5.42	754	18.01

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนรายการทั้งหมดที่ตรวจสอบจำแนกตามเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ (Variable length field)

เขตข้อมูล	ถูกต้อง/ยอมรับได้	รายการไม่ถูกต้อง										รวมอัตราความผิดพลาด			
		Indicator		subfield		พิมพ์ผิด		การเว้นระยะ		การทำรายการ					
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เขตข้อมูลความยาวไม่คงที่															
TAG 020	เลข ISBN	324	85.0	-	-	-	-	1	0.3	-	-	12	3.1	13	3.4
TAG 082	เลขหมู่ DEWEY	333	87.4	11	2.9	-	-	1	0.3	-	-	8	2.1	20	5.3
TAG 100	ผู้แต่งบุคคล	312	81.9	1	0.3	2	0.5	4	1.0	-	-	2	0.5	9	2.3
TAG 110	ผู้แต่งนิติบุคคล	83	21.8	1	0.3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.3
TAG 111	การประชุม	48	12.6	2	0.5	-	-	-	-	-	-	1	0.3	3	0.8
TAG 130	ชื่อเรื่องแบบฉบับ	59	15.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TAG 245	ชื่อเรื่อง	291	76.4	9	2.4	4	1.0	15	3.9	7	1.8	35	9.2	70	18.3
TAG 245	ส่วนความรับผิดชอบ	319	83.7	3	0.8	-	-	9	2.4	1	0.3	21	5.5	34	9.0
TAG 246	ชื่อเรื่องที่แตกต่าง	155	40.7	3	0.8	-	-	11	2.9	8	2.1	26	6.8	48	12.6
TAG 250	ครั้งที่พิมพ์	169	44.4	-	-	-	-	3	0.8	-	-	11	2.9	14	3.7
TAG 260	พิมพ์ลักษณะ	317	83.2	12	3.1	8	2.1	3	0.8	5	1.3	20	5.2	48	12.5
TAG 300	ลักษณะทางกายภาพ	317	83.2	-	-	2	0.5	3	0.8	4	1.0	26	6.8	35	9.1
TAG 500	หมายเหตุ	99	26.0	-	-	3	0.8	3	0.8	-	-	4	1.0	10	2.6
TAG 504	หมายเหตุบรรณานุกรม	211	55.4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	0.8	3	0.8
TAG 505	หมายเหตุที่เป็นสารบัญ	8	2.1	3	0.8	19	5.0	6	1.6	-	-	4	1.0	32	8.4
TAG 600	หัวเรื่องที่เป็นชื่อบุคคล	45	11.8	5	1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1.3
TAG 610	หัวเรื่องที่เป็นชื่อนิติบุคคล	80	21.0	2	0.5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0.5
TAG 630	หัวเรื่องแบบฉบับ	14	3.7	1	0.3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.3
TAG 650	หัวเรื่องทั่วไป	315	82.7	4	1.0	3	0.8	7	1.8	1	0.3	3	0.8	18	4.7

เขตข้อมูล	ถูกต้อง/ยอมรับได้	รายการไม่ถูกต้อง													
		Indicator		subfield		พิมพ์ผิด		การเว้นระยะ		การทำรายการ		รวมอัตราความผิดพลาด			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
TAG 651	หัวเรื่องทางภูมิศาสตร์	102	26.8	4	1.0	2	0.5	-	-	-	-	1	0.3	7	1.8
TAG 700	รายการเพิ่มชื่อบุคคล	118	31.0	2	0.5	2	0.5	-	-	-	-	9	2.4	13	3.4
TAG 710	รายการเพิ่มชื่อนิติบุคคล	121	31.8	11	2.9	-	-	-	-	-	-	9	2.4	20	5.3
TAG 740	รายการเพิ่มชื่อเรื่อง	3	0.8	1	0.3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0.3
รวม		3,843	90.42	75	0.86	45	0.52	66	0.75	26	0.30	195	2.23	407	9.58

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผลรวมของเขตข้อมูลความยาวคงที่ และเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่

เขตข้อมูล	ถูกต้อง/ยอมรับได้		รายการไม่ถูกต้อง												อัตรา ความ ผิดพลาด		
			Indicator		subfield		พิมพ์ผิด		การเว้นระยะ		การทำรายการ		ไม่ได้นำข้อมูลมาลง รายการ			รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละ		
ผลรวมเขตข้อมูลความยาวคงที่	2,716	81.99	-	-	-	-	-	-	-	-	-	527	12.57	227	5.42	755	18.01
ผลรวมเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่	3,843	90.42	75	0.86	45	.51	66	0.75	26	0.30	195	2.23	-	-	407	9.58	
ผลรวมทั้งสิ้น	6,559	86.23	75	0.89	45	0.53	67	0.79	26	0.31	722	8.57	227	2.69	1,162	13.77	

จากตารางดังกล่าวสามารถวิเคราะห์สถิติและสรุปผลได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การทำรายการเขตข้อมูลความยาวคงที่ (Fixed length field) มีความถูกต้องร้อยละ 81.99 และอัตราความผิดพลาด ร้อยละ 18.01 โดยพบว่า

1. การทำรายการมีความถูกต้อง/ยอมรับได้มากที่สุด คือ เขตข้อมูลอักขระที่ไม่ต้องการ (SKIP) ระดับบรรณานุกรม (BIB LVL) ผู้สร้างระเบียบ (BCODE3) ซึ่งเท่ากับ ร้อยละ 94.20 รองลงมาคือ เขตข้อมูลสถานที่จัดเก็บ (LOCATION) ร้อยละ 94.0 และ สถานที่พิมพ์ (COUNTRY) ร้อยละ 93.7 ตามลำดับ

2. การทำรายการตำแหน่งผิดพลาด จากมากไปหาน้อย คือ เขตข้อมูลส่วนข้อมูล (TAG 008) ร้อยละ 53.90 รองลงมา เขตข้อมูลวันที่วิเคราะห์เลขหมู่ (CAT DATE) ซึ่งเท่ากับเขตข้อมูลประเภทของระเบียบ (MAT TYPE) ร้อยละ 48.30

ตารางที่ 2 การทำรายการเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ (Variable length field) มีความถูกต้องยอมรับได้ในภาพรวม ร้อยละ 90.42 และการทำรายการตำแหน่งผิดพลาด ร้อยละ 9.58 โดยพบว่า

1. การทำรายการมีความถูกต้องยอมรับได้ มากที่สุด คือ TAG 082 เลขหมู่ DEWEY ร้อยละ 87.40 รองลงมา TAG 020 เลข ISBN ร้อยละ 85.00 และ TAG 245 ส่วนรับผิดชอบร้อยละ 83.70 ตามลำดับ

2. ส่วนการทำรายการตำแหน่งผิดพลาด จากมากไปหาน้อยสุด คือ TAG 245 ระเบียบ ร้อยละ 18.30 รองลงมา TAG 246 ชื่อเรื่องที่แตกต่างกัน ร้อยละ 12.50 TAG 260 พิมพ์ลักษณะ ร้อยละ 12.60 และ TAG 300 ลักษณะทางกายภาพ ร้อยละ 9.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลรวมของเขตข้อมูลความยาวคงที่ (Fixed length field) และเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ (Variable length field) ได้ผลรวมถูกต้องยอมรับได้ ร้อยละ 86.23 ซึ่งผลรวมรายการผิดพลาด ร้อยละ 13.77 จำแนกได้ ดังนี้ การทำรายการไม่ถูกต้อง ร้อยละ 8.57 รองลงมา ไม่ได้นำมาลงรายการร้อยละ 2.69 รายการ Indicator ร้อยละ 0.89 รายการพิมพ์ผิด 0.79 รายการ Subfield ร้อยละ 0.53 และ รายการเว้นระยะ ร้อยละ 0.31 ตามลำดับ

1. สำหรับข้อมูลรวมของเขตข้อมูลความยาวคงที่ การทำรายการแต่ละส่วนในตำแหน่งผิดพลาดของผลรวม ร้อยละ 18.01 ซึ่งจำแนกลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด คือ การทำรายการผิด ร้อยละ 12.57 และไม่ได้นำมาลงรายการ ร้อยละ 5.42

2. สำหรับข้อมูลรวมของเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ การทำรายการแต่ละส่วนในตำแหน่งผิดพลาดของผลรวม ร้อยละ 9.58 ซึ่งจำแนกลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยสุด คือการทำรายการผิด ร้อยละ 2.23 รองลงมา รายการ Indicator ร้อยละ 0.86 รายการพิมพ์ผิด ร้อยละ 0.75 Subfield ร้อยละ 0.51 การเว้นระยะ ร้อยละ 0.30 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การทำรายการเขตข้อมูลความยาวคงที่ มีความถูกต้อง/ยอมรับได้ ร้อยละ 81.99 สอดคล้องกับ เปรมฤดี หาญปราบ (2546) รายการที่ถูกต้อง ร้อยละ 90 ปภาดา น้อยคำยาง (2552) ร้อยละ 88.3 และ บุญยืน จันทร์สว่าง (2553) ที่พบว่า มีรายการถูกต้อง ถึงร้อยละ 88.7 ข้อมูลที่มีการทำรายการถูกต้องมากที่สุด คือ เขตข้อมูลอักขระที่ไม่ต้องการ (SKIP) ระดับบรรณานุกรม (BIB LVL) ผู้สร้างระเบียบ (BCODE3) เขตข้อมูลสถานที่จัดเก็บ (LOCATION) และ สถานที่พิมพ์ (COUNTRY) ซึ่งถือว่าการทำรายการในส่วนนี้ของข้อมูลดังกล่าว พบว่า ผู้ลงรายการคุ้นเคยและมีการกำหนด code ในลักษณะให้เลือกลงรายการ พร้อมคำอธิบาย ทำให้ง่ายต่อการทำรายการและเป็นไปตามกฎการทำรายการ และตำแหน่งข้อผิดพลาดของเขตข้อมูลความยาวคงที่ ร้อยละ 18.01 ในส่วนที่มีอัตราผิดพลาดมากที่สุด ซึ่งถือว่าผู้ลงรายการมีความเข้าใจในระบบการทำรายการรูปแบบ MARC21 โดยการทำการทำรายการที่ถูกต้องมากกว่าการทำรายการที่ผิดพลาด โดยมีอัตราความถูกต้อง/ยอมรับได้มากกว่าอัตราความผิดพลาดอาจเป็นเพราะมีการฝึกอบรมของห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอให้แก่บุคลากร และบุคลากรทำงานเฉพาะด้านทำให้มีความชำนาญการในการจัดทำรายการ

2. เขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ พบว่า การทำรายการที่มีความถูกต้องยอมรับได้ ร้อยละ 90.42 อัตราความผิดพลาด 9.58 ซึ่งถือได้ว่าในการทำรายการทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีการนำมาตรฐานการทำรายการรูปแบบ MARC21 มาใช้เป็นเวลานานพอสมควร จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความชำนาญลงรายการได้ถูกต้องยอมรับได้ มากกว่า ซึ่งข้อมูลนี้ ผู้ปฏิบัติงานมีความคุ้นเคยกับการทำรายการรูปแบบ MARC21 ไม่ว่าจะเป็นการทำรายการผิด ร้อยละ 2.23 รายการ Indicator ร้อยละ 0.86 การพิมพ์ผิด ร้อยละ 0.79 รายการ Subfield ร้อยละ 0.53 และ การเว้นระยะ ร้อยละ 0.31 ผลลัพธ์ สอดคล้องกับงานวิจัย เปรมฤดี หาญปราบ (2546) ศึกษาเรื่อง ความถูกต้องของการทำรายการหนังสือภาษาไทยตามรูปแบบ MARC21

การทำรายการในเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ มีความถูกต้องเกินกว่าร้อยละ 90.00 สรุปคือ การทำรายการสะกดคำผิด ร้อยละ 1.21 และ 0.81 เป็นข้อมูลในการเปรียบเทียบถูกต้องและยอมรับได้

3. ผลจากการวิเคราะห์ระเบียบบรรณานุกรมตามมาตรฐานการทำรายการรูปแบบ MARC21 พบว่า การทำรายการเขตข้อมูลความยาวคงที่ และเขตเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่ ส่วนใหญ่มีความถูกต้องยอมรับได้ ซึ่งมากกว่า อัตราความผิดพลาด ในภาพรวม ซึ่งในข้อผิดพลาดไม่ว่าจะเป็นการทำรายการ Indicator Subfield การพิมพ์ผิด การเว้นระยะ การทำรายการผิด เป็นสิ่งที่จะต้องนำข้อผิดพลาดดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ใช้ปฏิบัติงานให้สามารถลงรายการได้ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงตามมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น จึงจะทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการสืบค้น การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการตรวจสอบความถูกต้องของรายการระเบียบข้อมูลบรรณานุกรม และระเบียบฉบับอย่างต่อเนื่อง
2. ควรจัดทำแนวปฏิบัติหรือคู่มือการทำงานที่ชัดเจน และปรับปรุงให้มีความทันสมัยเสมอ
3. ควรปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของรายการทรัพยากรสารสนเทศในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสืบค้น การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการมากที่สุด

การนำไปใช้ประโยชน์

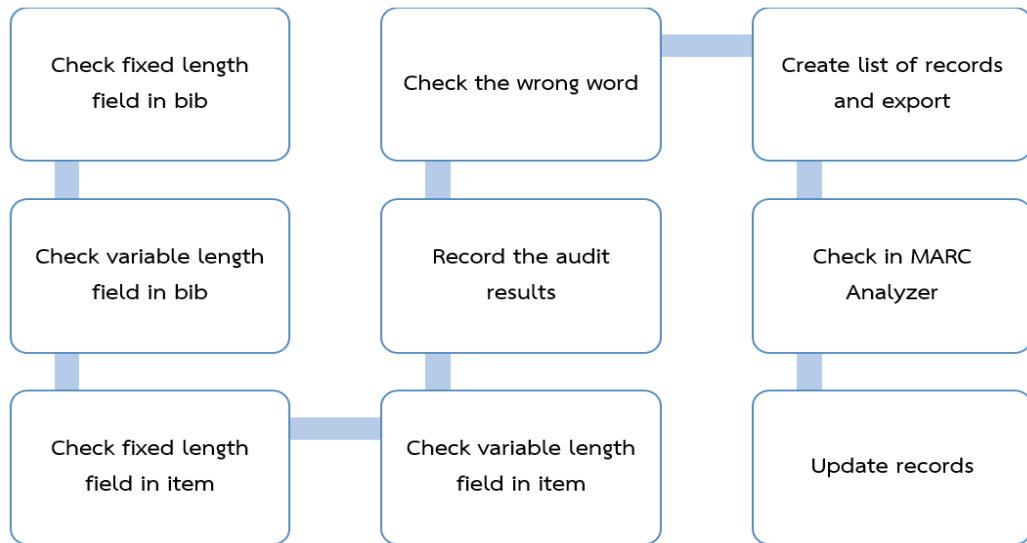
ประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ

1. ผู้ใช้บริการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการ
2. ผู้ใช้บริการสามารถนำรายการทางบรรณานุกรมไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง

ประโยชน์ต่อสำนักหอสมุด

1. สำนักหอสมุดได้ทบทวนแนวปฏิบัติและวิธีการในการทำรายการระเบียบทรัพยากรสารสนเทศ
2. สำนักหอสมุดได้ปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่โดยให้มีการควบคุมคุณภาพกระบวนการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ มี 9 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบการทำรายการระเบียบบรรณานุกรมในเขตข้อมูลคงที่ (Fixed length field in bibliographic record) 2) ตรวจสอบการทำรายการระเบียบบรรณานุกรมในเขตข้อมูลไม่คงที่ (Variable length field in bibliographic record) 3) ตรวจสอบการทำรายการระเบียบฉบับในเขตข้อมูลคงที่ (Fixed length field in item records) 4) ตรวจสอบการทำรายการระเบียบบรรณานุกรมในเขตข้อมูลไม่คงที่ (Variable length field in item records) 5) บันทึกผลการตรวจสอบในแบบบันทึกการตรวจสอบระเบียบ 6) ตรวจสอบคำผิดโดยใช้โปรแกรม Microsoft word พร้อมแก้ไขคำผิด 7) Create list รายการหนังสือที่ต้องการตรวจสอบ และ export เป็น file .out 8) ตรวจสอบการทำรายการด้วยโปรแกรม MARC Analyzer ที่พัฒนาโดยหน่วยวิจัยนวัตกรรมด้านสารสนเทศ สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 9) ปรับปรุงระเบียบให้ถูกต้องตามมาตรฐานการทำรายการรูปแบบ MARC21

กระบวนการควบคุมคุณภาพการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

ภาพที่ 2 กระบวนการควบคุมคุณภาพการทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ

รายการอ้างอิง

บุญยืน จันทร์สว่าง. (2553). การศึกษาความผิดพลาดของการลงรายการสิ่งพิมพ์ตามหลักเกณฑ์การลงรายการแบบแอนโกลอเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 และรูปแบบมาร์กจากการฝึกงานของนิสิตวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 3(2), 41-57.

ปภาดา น้อยคำยาง. (2552). การตรวจสอบคุณภาพของรายการหนังสือในฐานข้อมูลบรรณานุกรม สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เปรมฤดี หาญปราบ. (2546). การศึกษาความถูกต้องของการลงรายการหนังสือภาษาไทยตามรูปแบบมาร์ก (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สำนักหอสมุด. (2554). 47 ปี แห่งความมุ่งมั่นพัฒนาบริการที่เป็นเลิศ วันสถาปนาสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวันนา ทองสีสุกใส. (2543). *MARC21 สำหรับระเบียบหนังสือ/เอกสาร*. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Anglo American Cataloging Rules. (1998). Chicago: American Library Association.

Chapman, Ann and Massey, Owen. (2000). *A Catalogue Quality Audit Tool*. (Online). Available: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/01435120210432282/full/html>
Retrieved: 8/02/2018